

Sugestii metodologice pentru jocurile didactice utilizate cu scopul dezvoltării competenței de comunicare

Prof. Înv. Preșc. Șerban Mariana
Școala Gimnazială Suraia – Grădinița nr. 1

Principala valoare educativă a jocului didactic rezidă în faptul că îi face pe copii participanți direcți, activi și interesați în procesul instructiv-educativ. Jocul didactic constituie un important mijloc de educare a limbajului copiilor în vederea școlarizării. Prin intermediul lui se fixează, se activează și se precizează vocabularul copiilor, se contribuie la îmbunătățirea pronunției, la însușirea unor pronunții gramaticale necesare formării deprinderii de citire și scriere la clasa I, la formarea unor noțiuni.

Valoarea educativă a jocului didactic constă în stimularea cinstei, a răbdării, a spiritului critic, a stăpânirii de sine (Găsește și taci!, Ce s-a schimbat?). Jocul încheagă colectivul de copii al grupei educându-i pe aceștia să devină disciplinați. Prin respectarea sarcinilor de joc, a regulilor jocului, copiii învață să-și autoregleze propriile activități. De asemenea, rolul jocului didactic în educarea estetică a copiilor este esențial deoarece ei învață să aprecieze frumosul dezvoltându-și gustul estetic. În funcție de conținut, jocurile pot fi clasificate astfel:

- **jocuri didactice pentru dezvoltarea laturii fonetice a limbajului:** scopul acestora este acela de a pronunța corect sunetele limbii materne și în special a consoanelor;

- **jocuri didactice pentru formarea deprinderii de exprimare corectă din punct de vedere gramatical:** acestea au drept scop contribuirea la exprimare copilului în propoziții simple și dezvoltate, în fraze scurte, la utilizarea corectă a subsantivelor la diferite genuri și numere, la realizarea corectă a acordului între gen și număr, a substantivului cu adjectivul care îl însoțește, a subiectului cu predicatul etc.;

- **jocuri didactice pentru îmbogățirea vocabularului activ și pasiv al copiilor** prin care aceștia sunt pregătiți să folosească în vorbire cuvinte care denumesc obiecte și fenomene din mediul înconjurător, cuvinte care exprimă un număr, o determinare numerică sau ordinea obiectelor prin numărare, cuvinte care țin locul unor nume, cuvinte care denumesc acțiuni și cuvinte de legătură;

- **Jocuri didactice care contribuie la educarea vorbirii expresive a copiilor.**

Jocurile didactice pentru formarea și exersarea unei pronunții corecte au ca scop pronunțarea exactă a sunetelor limbii materne și în special a consoanelor. Aceste jocuri pot fi utilizate și sub formă de exerciții, eficiența lor depinzând de modul în care educatoarea știe să le selecționeze în funcție de situațiile existente la grupa de copii, de modul de pregătire și distribuire a materialului.

În grădiniță, dezvoltarea laturii sonore a vorbirii are în vedere următoarele obiective:

- însușirea pronunției corecte a sunetelor limbii;
- dezvoltarea auzului fonematic;
- corectarea deficiențelor de vorbire.

I. Cele trei obiective sunt strict legate între ele, condiționându-se reciproc. Astfel, la grupa mică, pot fi folosite următoarele jocuri didactice: „**Focul și vântul**”, „**Trenul și vântul**”(pentru exersarea pronunției corecte a consoanelor labio-dentale „f” și „v” și a șuierătoarelor „s” și „j”); „**Cocoșul și găscă**” (pentru pronunțarea corectă a consoanelor „c” și „g”); „**Șarpele și albinița**” (pentru pronunțarea corectă a consoanelor „s” și „z”); „**Spune cum face...**” (pentru recunoașterea animalelor și producerea onomatopeelor corespunzătoare glasului acestora); „**A spus bine Martinel?**” (pentru compararea pronunției corecte cu cea incorectă).

La grupa mijlocie pot fi folosite cu mare succes următoarele jocuri didactice: „**A spus bine sau n-a spus bine?**”, „**Cine (Ce) face așa?**”, „**Repetă ce spun eu!**”, „**Ce e bine, ce e rău?**” (pentru găsirea greșelilor în pronunțarea unor cuvinte și enunțarea lor în forma corectă).

La grupa mijlocie pot fi desfășurate jocuri didactice pentru identificarea unor cuvinte dintr-o propoziție: „**Cine spune mai multe cuvinte?**”, dar și jocuri didactice pentru formarea deprinderii de a efectua analize fonetice „**Jocul silabelor**”. Copiilor de la grupa mare li se cere să despartă cuvintele în silabe, cu accent pe reconstituirea cuvintelor cu silaba sau silabele care lipsesc.

În procesul analizei fonetice se poate merge până la nivelul sunetelor în situații accesibile preșcolariilor, desfășurând jocuri didactice precum: „**Cu ce sunet începe cuvântul?**”, „**Jocul sunetelor**”, în cadrul cărora se poate realiza izolarea sunetului din cuvânt. În jocul „**Să fie tot atâtea**”, se rostește un cuvânt, se pronunță pe rând sunetele ce formează cuvântul și, pentru fiecare sunet, se bate din palme cerându-li-se copiilor să rețină numărul bătăilor auzite, mai exact numărul sunetelor din cuvânt (ex.: ac, urs, varză etc.). La vârsta preșcolară mare copiii înțeleg că orice obiect are un nume care se rostește cu ajutorul cuvintelor și că acestea sunt alcătuite din două, trei, patru sau mai multe sunete.

II. Jocuri didactice care contribuie la educarea vorbirii copiilor din punct de vedere lexical. Jocurile didactice din grădiniță vizează și îmbogățirea, activizarea vocabularului în strânsă unitate cu extinderea sferei cognitive. Sarcina didactică a jocului apare pentru copil sub forma unor probleme de recunoaștere, ghicire, denumire, comparare urmărind îmbogățirea și activizarea lexicului. În jocurile „**Săculețul cu surprize**”, „**Spune ce este!**” problema intelectuală, constă în recunoașterea și denumirea obiectelor de mobilier. În jocurile „**Ce a găsit ursulețul?**”, „**E ziua păpușii?**”, „**Alegem jucăriile?**”, copiii sunt solicitați să recunoască și să denumească jucăriile. În jocurile „**Cu ce îmbrăcăm păpușa?**”, „**Ce trebuie la masa păpușii?**” ei recunosc și denumesc articolele de îmbrăcăminte, veselă, verbalizează și imită unele acțiuni. Jocurile „**Ghicește ce face păpușa!**”, „**Ce face Maricica?**” au ca scop recunoașterea și denumirea părților componente ale corpului omenesc și diverse acțiuni.

Pentru precizarea și fixarea denumirii unor lucruri sau ființe, a însușirilor ce le caracterizează privind forma, culoarea, mărimea etc., se pot organiza jocuri precum: „**Caută ce am ascuns?**”, „**Unde sunt jucăriile?**”, „**Care este culoarea ta?**”. Acestea sunt câteva exemple dintre multitudinea de jocuri care au o contribuție deosebit de importantă la îmbogățirea vocabularului copiilor și care totodată le solicită acestora atenția, capacitatea de observație, de a compara, de a analiza, de a exprima clar și corect cele observate.

III. Jocuri didactice care contribuie la educarea limbajului copiilor din punct de vedere gramatical. Foarte important în limbajul copiilor este modul de îmbinare al cuvintelor pentru ca ei să își exprime nuanțat gândurile și pentru a pune în funcțiune sensurile secundare ale cuvintelor. Astfel, este necesar să se aibă mereu în atenție găsirea unor metode și procedee adecvate vârstei, prin care să îi determinăm pe copii să opereze conștient cu materialul verbal achiziționat. Un joc potrivit este „**Spune ceva despre...!**”.

Copiii pot învăța să îmbine cuvintele în propoziții corect constituite din punct de vedere gramatical prin jocuri precum: „**Să așezăm cartonașele?**” (are în vedere stabilirea unor legături logice între imagini și construirea unor propoziții cu sens); „**Spune mai departe?**” (reproducerea propoziției și continuarea ei într-un ritm viii, cu pauze între cuvinte). Pentru determinarea numărului de cuvinte dintr-o propoziție putem folosi următoarele jocuri: „**Câte cuvinte am spus?**”, „**Al câtelea cuvânt lipsește?**”, „**Care e cuvântul cel mai scurt?**” etc. Pentru folosirea corectă a dativului și genitivului se folosesc jocuri cum ar fi: „**A cui este?**”, „**Cui i-am dat jucăria?**”. Pentru folosirea corectă a cuvintelor cu sens contrar se poate folosi jocul: „**Cum este, cum nu este?**”. Pentru folosirea corectă a singularului și a pluralului subsantivelor se desfășoară jocul „**Eu spun una, tu spui multe?**” sau „**Învârtește-mă!**”.

Pentru consolidarea deprinderii copiilor de a folosi în vorbire propoziții și fraze cu sens logic și corecte din punct de vedere gramatical, pot fi folosite aceste jocuri didactice, dar și variante ale acestora.

IV. Jocuri didactice care contribuie la educarea vorbirii expresive a copiilor. Plecând de la poveștile cunoscute de copii, pe baza materialului intuitiv sau în absența acestuia, se pot desfășura jocuri prin intermediul cărora se urmărește cultivarea expresivității vorbirii „**Cine a venit la noi?**” (recunoașterea personajelor din povești cu trăsăturile specifice, cu reproducerea unor acțiuni ale acestora); „**La televizor**” (are în vedere recunoașterea și denumirea poveștilor după ilustrațiile prezentate „la televizor” și redarea episodului respectiv, a dialogului dintre personaje); „**Oprește-mădacă greșesc!**”, „**Stop!**”, „**Povești încurcate**” (pentru verificarea gradului de însușire a poveștilor și pentru exersarea unei vorbiri expresive); „**Povestește mai departe!**” (este un joc ce impune, la un moment dat, desprinderea de materialul intuitiv și folosirea corectă a unor expresii din textele respective, interpretarea nuanțată, în funcție de imaginația fiecărui copil); „**Telefonul**” (se utilizează pentru dezvoltarea vorbirii dialogate); „**La magazin**” (urmărește folosirea dialogului, dar și a formulelor de politețe); „**La plimbare**” (are rolul de a stimula vorbirea dialogată, formarea deprinderii copiilor de a întreține conversații simple, folosind propozițiile enunțative și interogative); „**Mult e dulce și frumoasă limba ce-o vorbim**” (are drept scop sesizarea expresiilor frumoase și a armoniei limbii române literare desprinse din fragmente, în proză și în versuri, selecționate în prealabil).

Formarea și dezvoltarea la copiii preșcolari a unei exprimări verbale expresive și corecte constituie unul dintre factorii cei mai importanți pentru evitarea eșecului școlar.

Exemple:

• **Unde s-a oprit roata?**

- obiective: - să denumească corect a obiectele;
  - să vorbească în propoziții simple și dezvoltate.
- sarcina didactică: enunțarea corectă a substantivelor la singular și plural;
- regulile jocului: copiii trebuie să recunoască și să denumească imaginea la care s-a oprit roata;
- materialul didactic: un disc pe care sunt desenate diferite obiecte;
- organizarea și desfășurarea jocului: Fiecare copil este invitat în fața clasei și învârtă roata. Copilul trebuie să denumească obiectul și să îl descrie într-o propoziție simplă. În a doua parte a jocului copiii vor trebui să descrie obiectul de pe imagine în mai multe propoziții dezvoltate.

• **Cine a primit mingea?**

- obiective: -să învețe numele colegilor de grupă;
- să rețină folosirea pronumelor.
- sarcina didactică: să recunoască și să denumească membrii grupei din care fac parte;
- materialul didactic: minge;
- regulile jocului: mingea trebuie să treacă din mână în mână fără să fie reținută de copii. La semnalul „Stop!” mingea se oprește la copilul la care se află în momentul respectiv. Copiii numiți trebuie să spună la cine se află mingea (nume și prenume).

• **Ce a spus ursulețul?**

- obiective: să pronunțe corect sunetele;
- sarcina didactică: să asculte cu atenție ce îi spune ursulețul și să reproducă așa cum a auzit;
- material didactic: ursuleț de pluș;

Cuvintele au fost alese în așa fel încât structura lor sonoră să vizeze anumite sunete ce trebuiau percepute și rostite corect (tractor, prosop, rață, jucărie, zidar, fluier, vrăbiuță, barcă etc.).

- **Al cui pui este?** – urmărește formarea deprinderii de a alcătui propoziții în care să existe substantive la cazul genitiv, consolidarea pronunțării corecte a diferitelor sunete ale limbii române, exersarea vorbirii dialogate, fixarea cunoștințelor despre animale și puii acestora.

Materialul didactic folosit trebuie să fie atractiv și a constat în imagini cu animale-pui și animale-mamă. Imaginile sunt împărțite copiilor – o parte primesc imagini cu pui și ceilalți, imagini cu mame (animale). Pe un rând s-au așezat „puii” și pe celălalt rând, față în față, s-au așezat „mamele”. Educatoarea joacă rolul de gospodar, trece pe lângă pui și i-a unul din mână spunand: „*Am găsit un pui!*”, puiul începe să plângă (folosind onomatopeea adecvată), iar gospodarul îl întreabă: „*Al cui pui ești ?*”. Puiul raspunde: „*Eu sunt puiul...*”. Toți copiii repetă ce-a spus puiul (exemplu: „*Mac, mac, este puiul raței*”). Gospodarul întreabă în continuare: „*Unde este rața?*” iar copilul care are această imagine răspunde: „*Mac, mac, eu sunt rața, mama bobocului*”. Grupa repetă răspunsul celor doi copii (rața și bobocul) apoi, așază pe panou imaginile respective. Așa se derulează jocul până când toți copii își pun imaginile pe panou.

Jocul este la început mai puțin dinamic, dar pe măsură ce copiii își însușesc regulile jocului, acesta devine foarte antrenant, urmând ca după o bună însușire a acestor reguli, rolul gospodarului să fie preluat pe rând, de către copii.

- **Cine spune mai multe cuvinte?** – are ca obiectiv principal pronunțarea corectă a unor sunete și grupuri de sunete cuprinse în structura unor cuvinte cunoscute.

- sarcina didactică: să aleagă imagini corespunzătoare unor cuvinte care încep cu sunetul dat și să pronunțe corect cuvintele respective;

- reguli de joc: la semnalul dat de educatoare, copiii selectează din imaginile primite pe cele a căror denumire încep cu sunetul dat. Câștigă echipa care a reușit să selecteze cele mai multe imagini. Educatoarea alege apoi, sunetele mai dificil de pronunțat și antrenează în joc, copiii cu probleme de pronunție.

Aceste jocuri se pot desfășura la începutul grupeii mari, dar până la această grupă problema pronunțării corecte a sunetelor, a grupurilor de sunete și a cuvintelor ar trebui rezolvată. La grupa mare și în perioada preabecedara copiii își însușesc noțiunea de „propoziție” fără însă a formula o definiție. Ei se obișnuiesc să construiască propoziții complete, respectând relațiile dintre părțile de propoziție și apoi, să facă o analiză fonetică a propoziției.

Bibliografie:

1. Mîtu, F.; Antonovici, Ș., (2005). *Metodica activităților de educare a limbajului în învățământul preșcolar*. București: Editura Humanitas Educational.
2. Dumitru, I., Matei, Gh., (2005). *Metodica formării, dezvoltării și cultivării abilităților de comunicare ale preșcolarilor și elevilor*. Ploiești : Ed. Cuvântul INFO
3. Ștefănescu, C., (2009). *Didactica activității instructiv-educative în grădiniță*. Focșani: Editura Terra.